

Könyvtárak versenyhelyzetben: a műveltség fogalma változik

A könyvtáros foglalkozást számos új névvel ruházzák fel. Ez érthető, hiszen teljesen megváltozott a könyves világ. Átalakult a szöveges műtermék technikai és szellemi környezete. Újabban az információgazdász könyvtárosokat a kultúra matematikusainak is tekintik. Valóban nem mások, mint a tudás mérnökei a digitális tartalmakat feldolgozó szakemberek? Sokféle módon, különböző utakon keresik a kutatók, információ-ideológusok a pontos, de legalább megközelítő jellegű definíciókat a szak- és közműveltség új szerveződéseinek jelenségeire. A számítógép és az okostelefon, amit magával visz az olvasó a könyvtárba, esetleg nagyobb ismeretanyagot tárol, mint a felkeresett intézmény teljes anyaga. Technikák találkoznak a polcokkal borított falak között, és mi más? Kultúrák, műveltségek, múló trendek? A könyv a közlés médiuma, digitális származékai a megosztás felé tartanak. Ki tud eligazodni ebben a színes, ezerfajta médiummal naponta újjáéledő civilizációs arzenálban? Igaz az, hogy kapkodó identitású kultúraközönség lepi el az irodalom nagyintézményeit, így a könyvtárakat is? Váratlan spontaneitás, sokrétű frissesség költözik a tárlók közé. Internet kapcsolat láncolatára feszül az állomány? Kérdések és keresett válaszok: a háttérben felsejlik, hogy a kultúra, mint egységes műveltségi keret, mint közösen elfogadott szemléletmód már nem ad olyan egyértelműen biztos orientációs pontokat, mint hajdanán. A lineáris szövegfolyamat, és a rá felépített ismeret dramaturgia helyébe a hipertext lép. Elágazások, technikai villanások, médiaspirálok ontják a tartalom aspirációkat.

Nem biztos recepteket, de segítséget nyújthatnak az eligazodásban az olyan publikációk, amelyek – gyakorlati és nem metafizikai eszmefuttatásokban – keresik az új jelenségek fogalmi szintű meghatározásának lehetőségeit. Tudományos alapú, nemzetközi kitekintésű magyarázatokat nyújt Sebestyén György professzor emeritus tanulmánya* egy sokat tárgyalt és még többet vitatott témakörrel, az információtudomány mibenlétéről. Miért is fontos

ez a könyvtárosság, a tudáselérés szempontjából? A professzor-tanár így teszi fel a kérdést: „*Mi az információtudomány? Van-e információtudomány? Ha van, akkor egy vagy többféle információtudomány létezik-e? Hogyan definiálható mindez az ezredforduló után?*”

A kérdésfeltevés okszerűségét így indokolja a publikáció: „*Célunk lényege a jelenre fókuszálni, arra, hogy az információtudomány milyen szerepet tölt be abban a szűkebb és tágabb világban, amelyekben élünk. Mi az információtudomány jelentősége abban, hogy egyrészt a társadalom tagjai, másrészt a legkülönbözőbb gazdasági szereplők sikeres válaszokat tudjanak adni a lokális és a globális világ kihívásaira, egy olyan világéra, amelyről azt is állítják – állítjuk, hogy alapját az információ és a tudás képezik. Ebből következik tehát, hogy az információtudományt a lokális és a globális világ egyik meghatározó tényezőjeként, sőt pilléreként szükséges bemutatnunk.*”

A tanulmány ezt követően a különböző földrészek egyetemi oktatási gyakorlatát, illetve a digitális világteremtő superbrandek (Google, Microsoft) teoretikus munkálkodását mutatja be az információtudományt érintő témakörökben. Idézve több szakírórt, a következő megállapítás fogja össze a problémakomplexumot: „*...az információtudománynak két orientációja van: az egyik az információkeresési technikákkal és rendszerekkel foglalkozik, a másik az információs szükségletekkel és információhasználattal, szélesebben fogalmazva az emberi információkereső magatartással.*” Ez a fajta elhatárolás és értelmezés feltétlenül segítheti a könyvtárosi funkciók – vagy ahogy gyakran szerencsétlenül fogalmazzák, a „könyvtárosi szerepfelfogások” – tisztázását, szabatos körülírását.

* Sebestyén György: Az információtudomány főbb trendjei az ezredforduló után. = Tudományos és műszaki tájékoztatás, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6121&issue_id=575

Összegzésképp Sebestyén György professzor az alábbiakban adja meg az információtudomány helyzetének hét fő ismértvét:

1. A vizsgált időszakban az információtudomány jelentősége folyamatosan növekszik
2. Az információtudomány nem képezi sem az informatika, sem a számítógép-tudomány részterületét.
3. Az információtudomány legfontosabb témája az információkeresés a globalizált világban, és ez a téma szükségszerűen és teljes mértékben összefonódik az interkulturális kommunikáció tudományával.
4. Az elektronikus médiumok, a közösségi oldalak és a nyílt hozzáférés szintén központi témái az információtudománynak, sokkal nagyobb mértékben, mint korábban.
5. Az információtudomány alapvetően interdiszciplináris.
6. Az információtudományban az információval és a tudással szemben az utóbbi években megnövekedett az adat fontossága.
7. Az információtudomány gyakorlati alkalmazása egyértelműen az üzleti-gazdasági információs szolgáltatások fejlesztése, amely összefonódik a kutatás-fejlesztés információs szolgáltatásokkal.

Itt most nem térhetünk ki részletesen ezekre a fő megállapításokra. Mindenképp fontos viszont az, hogy előítéletek nélkül, a mai valós helyzet rögzítésére törekszik a szerző, szakmai alaposággal,

de kutatói nyitottsággal fordulva a vizsgált témakörhöz. A 2-3-4-es pontok a tudásmegőrző- és szolgáltató szervezetek, benne a könyvtárak, új információgazdálkodási architektúrája felé nyitnak utat.

Az információmenedzsment és a tudásmegosztás új módszereinek megismertetése és meghonosítása az egyetemi képzésben kulcsfontosságú.

Ezzel foglalkozik – Sebestyén György elméleti megközelítésének előrebocsájtásával, a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás szaklap 11–12. számában közölt két további publikáció:

Kiszl Péter: Újratervezés a könyvtárosképzésben. = Tudományos és műszaki tájékoztatás, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6126&issue_id=575

Fodor János: Kollaboratív tartalomfejlesztési projektek az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében. = Tudományos és műszaki tájékoztatás, 62. évfolyam (2015) 11–12. szám. Elérhetőség:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6125&issue_id=575

/Forrás: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6126&issue_id=575/

(F. Iné)